

10. Cel szczegółowy E: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji

Analizy wskazują, że struktura konsumpcji jest istotnym czynnikiem determinującym poziom emisji danego kraju (Europejska Agencja Środowiska, EAŚ). Transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej będzie wymagała wielu inwestycji o charakterze materialnym. Ich skuteczność będzie zależna również od zmiany zachowań konsumenckich. Przykłady innych gospodarek o nieco wyższym poziomie rozwoju niż gospodarka Polski wskazują, że obniżenie ilości emisji nie jest możliwe bez zmiany dotychczasowych zachowań konsumentów. W przeciwnym przypadku, mimo zwiększenia produktywności i efektywności wykorzystania zasobów, istnieje ryzyko ogólnego zwiększenia poziomu zużycia surowców przez gospodarke (*rebound effect*) oraz wzrostu ilości emisji.

Zgodnie z analizami Europejskiej Agencji Środowiska poziom rocznej emisji gazów cieplarnianych w Polsce wynikający z konsumpcji dóbr i usług wynosi około 8 ton ekwiwalentu dwutlenku węgla w przeliczeniu na osobę. Stosunkowo niewysoki wynik jest konsekwencją mniejszej siły nabywczej polskich konsumentów w porównaniu do większości państw UE. Wraz ze wzrostem zamożności oczekuje się zwiększenia poziomu konsumpcji w Polsce (szczególnie w zakresie transportu), co w konsekwencji może prowadzić do zwiększenia ogólnego poziomu emisji. Te same dane wskazują ponadto, że około 2/3 emisji związanych z konsumpcją wynika z realizacji potrzeb w zakresie mieszkalnictwa, dostarczania żywności oraz transportu.

Badania świadomości konsumenckiej prowadzonej przez Ministerstwo Środowiska wskazują na stosunkowo niewielki (np. w porównaniu ze krajami nordyckimi) poziom świadomości w zakresie wyboru przyjaznych dla środowiska dóbr konsumenckich. Zgodnie z danymi za 2012 rok, tylko 1/3 konsumentów zwraca uwagę na oznaczenia ekologiczne zamieszczone na produktach, natomiast większość nie identyfikuje podstawowych oznaczeń środowiskowych. Do działań oszczędnościowych oraz racjonalizujących poziom wykorzystania zasobów prowadzą przede wszystkim impulsy ekonomiczne – konsumenci oszczędzają te dobra, których użycie wiąże się z ponoszeniem wysokich kosztów mających istotny wpływ na budżet domowy. W tym kontekście należy zaznaczyć, że tylko co trzeci Polak deklaruje gotowość ponoszenia dodatkowych obciążeń związanych z wyborem rozwiązań ekologicznych lub zakupem „czystej energii”. Dodatkowy, negatywny wpływ na postawy ekologiczne miało spowolnienie gospodarcze – wraz ze zmniejszeniem dochodów rozporządzalnych w gospodarstwach domowych maleje skłonność do dokonywania wyborów proekologicznych.

Na niską świadomość społeczeństwa w zakresie zrównoważonej konsumpcji wpływają m.in. luki w rozwiązaniach systemowych, rozpoczynając od zakresu edukacji ekologicznej na poziomie szkół podstawowych po trudności związane z identyfikacją produktów charakteryzujących się optymalnym wykorzystaniem zasobów oraz niewielkim poziomem emisyjności w całym cyklu życia. Nie istnieje system, który w całościowy sposób informowałby zarówno konsumentów, jak również regulatorów o efektywności środowiskowej wytwarzanych produktów (brak bazy danych, jednolitej metodyki, systemu wskaźników).

Szczególny potencjał do wprowadzania rozwiązań niskoemisyjnych widoczny jest w działaniach administracji publicznej – przede wszystkim w zakresie zamówień publicznych oraz gospodarki przestrzennej. Niestety, mimo pewnych postępów, brakuje całościowych rozwiązań w tym zakresie. Należy przy tym pamiętać, że Państwo jest największym konsumentem i ze względu na

